

Kapunyitogató Gáborjánban

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú–Bihar Megyei Irodája tíz Kapunyitogató programot rendezett 2014-ben, ebből négy határon túli volt. A programjaink kiválasztásánál arra törekedtünk, hogy minél több korosztályt megszólítsunk és elsősorban a közönség minél aktívabb bevonására törekvő közösségi programok legyenek. Ennek megfelelően a legfiatalabb korosztály számára minden alkalommal játszózóházat, népi játékokat vittünk. A továbbiakban bemutatóval összekötött kiállítás, ismeretterjesztő előadás, néptánc és viselet bemutató, valamint tánc ház szerepelt.

Mivel igen fontosnak tartjuk a helyi közösségeket, ezért ahol még működött valamilyen csoport, mindenképpen bevontuk őket a programba. Több település mellett volt egy, ahol egy évtizede nem működött már helyi közösség.

Gáborján Hajdú-Bihar megye délkeleti részén található Árpád-kori település, amely az 1930-as években élte fénykorát. Akkor közel 1800 fős lakossága volt. Mára lélekszáma a felére csökkent, de az elvándorlást sikerült megállítani a helyi gazdaság fejlesztésével, a mezőgazdasági termelés felélesztésével. Kulturális életét 2008-ig a község nagy hagyományokkal rendelkező alkotótáborra határozta meg elsősorban, amely egykor a térség egyik legjelentősebb művésztelepe volt és nagyszámú amatőr alkotót vonzott. Közösségei között pedig fontos szerepet töltött be a helyi citerazenekekar, amely közel egy évtizede szintén feloszlott.

A Kapunyitogató előkészítésének első lépése volt, hogy ellátogattunk a településre, felvettük a kapcsolatot a

vezetőséggel, a művelődés területén dolgozó kollégával és a civilekkel. A beszélgetések után az iroda munkatársaival felépítettük a lehetséges fejlesztési folyamatot. Mivel a beszélgetések folyamán kiderült, hogy többen vannak még a településen, akik a korábbi citerazenekekar munkájában részt vettek, egyik lehetőségnek láttuk a citerazenekekar újjászervezését. Arra gondoltunk, hogy tagjai a további munkánkban is segítségünkre lehetnek. Meg is kerestük az egyik volt tagot, akivel sikerült hamar megtalálni a „közös hangot”.

Beszélgetésünk során kiderült, hogy már tervezgették, milyen jó lenne, ha újra működne a citerazenekekar, de több oka is volt, hogy nem szóltak a hangszerek. Készen állt az alkalom, hogy a tagok újra összeálljanak, a Kapunyitogató közösségfejlesztési folyamattá vált, melynek első eredménye a Gáborjáni Hagyományörző Népzenei Együttes újjáalakulása volt.

Első alkalommal 2014. június 6-án nyílt a kapu. A Nemzeti Művelődési Intézet megyei irodája és a helyi önkormányzat szervezésében mintegy százötven érdeklődő gyűlt össze, hogy részt vegyen a minden korosztályt megszólító programokon a Faluházban és annak tágas udvarán.

A rendezvény résztvevőit Majosi Gyula, az akkori polgármester köszöntötte. A gyerekek birtokba vették eleink hagyományos fa játékszereit, a népi játszóteret.

A délutánt a Grafikusművészek Ajtói Dürer Egyesületének kiállítása nyitotta meg. Tamus István grafikai bemutatót tartott az érdeklődőknek, akiknek alkalmuk volt bekapcsolódni az eseménynek emléket állító alkalmi nyomtatás készítésébe.

A kézműveskedés után zenei előadás várta a jelenlévőket, hiszen ekkor lépett színpadra az újjáalakult Gáborjáni Hagyományörző Népzenei

Együttes. Első fellépésük nagy sikert aratott a helyi lakosság körében.

Az est folyamán folytatott beszélgetés során kiderült, hogy a zenekar nagy része kölcsönciterán játszott. Ebből következett a következő feladatunk: ha már sikerült egy közösséget újjáéleszteni, mindent meg kell tenni, hogy életben is maradjanak. Szerencsére az akkori polgármester partner volt mindenben. Sikerült elérnünk, hogy képviselőtestület elé vigye a citerazenekar problémáját. Pár nap múlva örömmel hívott fel, hogy a testület elfogadta, hogy három új citerát vásárolnak.

Az első alkalomnak még egy fontos momentumra volt. Irodánk munkatársaival közösen összeállítottunk egy véleménynaplót, amit a résztvevő helyiekkel töltöttek ki a nap folyamán. A véleménynapló három kérdéscsoportot foglalt magába. Az elsőben a kapunyitogató rendezvényt kapcsolatban kérdeztünk:

Mi a véleménye a mai programról?

Mi az, ami kevésbé és mi az, ami tetszett önnek?

Ha legközelebb is lenne ilyen közösségi program, ön milyen program-elemet javasolna még?

Ön mivel tudna hozzájárulni annak tervezéséhez, szervezéséhez, megrendezéséhez?

A másodikban a korábbi hagyományokra és közösségekre kérdeztünk rá:

Korábban, akár 10-20 éve milyen kulturális, közösségi rendezvényekről tud a településen?

Tud-e valami korábbi olyan hagyományt, amely erre a településre, területre jellemző?

Ezek közül melyeket szeretné, ha felelevenednének?

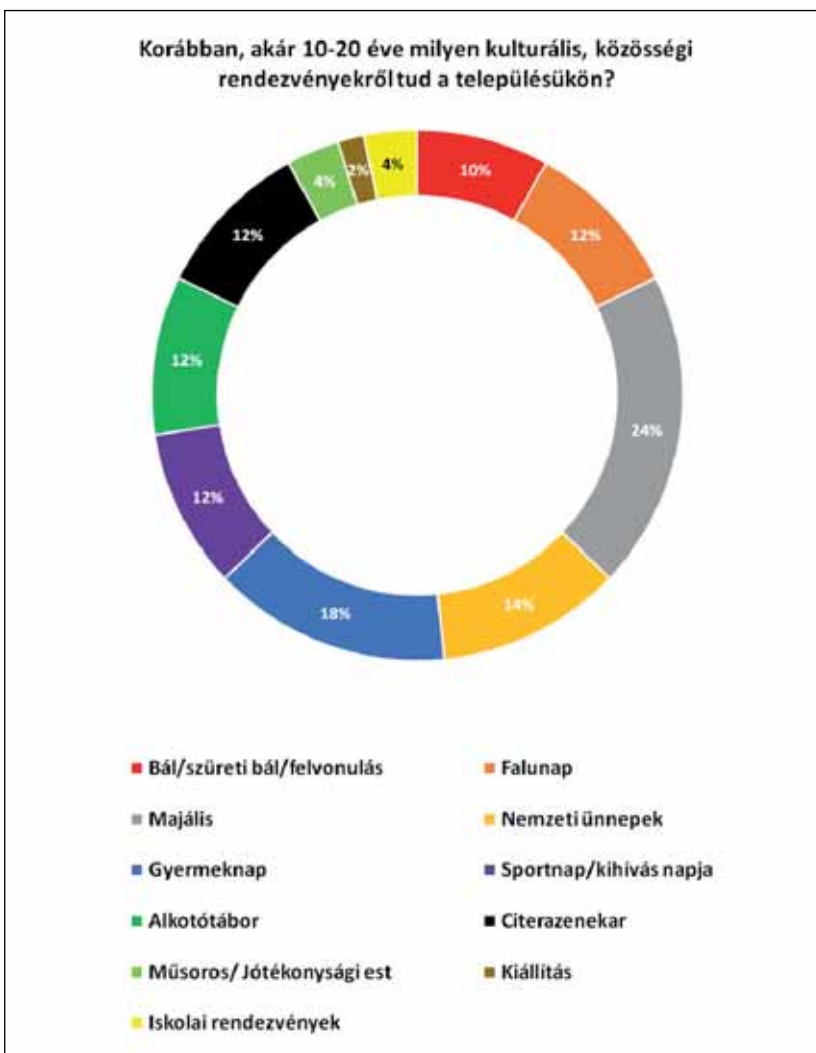
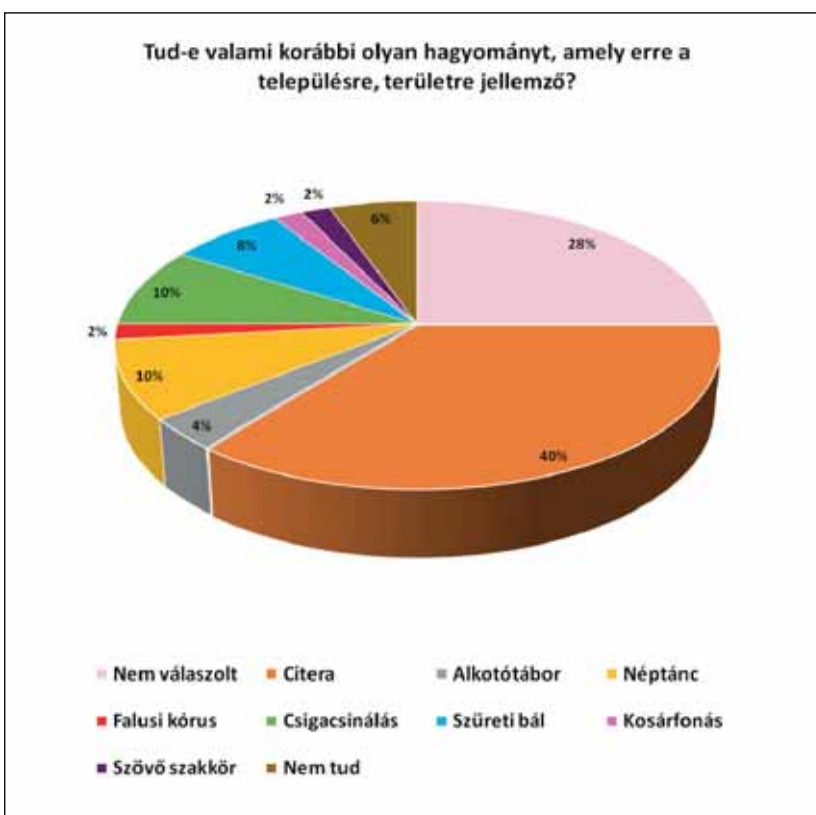
Ezzel kapcsolatban miben tudna segíteni?

Az utolsó részben az iránt érdeklődtünk, milyen közösségek munkájában vennének részt, illetve mivel tudnának hozzájárulni annak sikeréhez:

Hol tudnak találkozni a település lakói?

Tagja-e ön valamilyen csoportnak, szakkörnek, klubnak?

Tudna-e olyan csoportot, klubot, szakkört mondani, aminek a munkájában szívesen részt venne?

A kérdésekre több mint 50 fő válaszolt. Általánosságban elmondható, hogy a gáborjányiak örömmel válaszoltak a feltett kérdésekre és pozitív véleményt fogalmaztak meg a Kapunyitogató programról. Többen felajánlásokat is tettek, mivel tudnának hozzájárulni egy hasonló rendezvényhez. A legtöbben a helyszín előkészítésében és a szervezésben vennének részt szívesen.

A második kérdéscsoporttal kapcsolatban a korábbi rendezvényeknél legtöbben a hagyományos települési rendezvényeket említették: Majális, Falunap, Gyermeknap.

A hagyományokkal kapcsolatban legtöbben a Citerazenekart, az Alkotótáborot és a csigacsinálókat említették.

A közösségekkel kapcsolatban szintén a citerazenekart említették legtöbben, valamint a csigacsinálókat. Mint megtudtuk, a csigacsinálók magánházaknál gyűltek össze, a maguk által készített csigát eladták, a bevételekből rendezvényeket és kirándulásokat szerveztek.

A nap végén közösen megbeszéljük a következő találkozói időpontját. Ez az időpont június 20-a volt, ahol vetítéssel egybekötött beszélgetésen elevenítettük fel a közösen eltöltött délután eseményeit. A második alkalommal együtt néztük meg az első

alkalommal készült fotókat, valamint megbeszéltük a véleménynapló eredményeit az elkészült diagramok segítségével. E napon megtörtént a citerazenekar második fellépése is. A műsorok végén okleveleket adtunk át a zenekar tagjainak az újjáalakulás emlékéül. A második alkalom szintén a következő találkozó időpontjának illetve a témájának megbeszélésével zárult. A jelenlévők legtöbben a lakossági, közösségi aktivitás, valamint a csoportok működtetése és fenntartása témát választották. Mivel tudtuk, mikor készülnek el a megrendelt citerák, úgy befolyásoltuk az időpontot, hogy a következő alkalommal meg tudjuk lepni a zenekart.

A következő találkozóiig többször meglátogattam a citerásokat próbájukon és igyekeztem szakmai segítséget nyújtani.

A harmadik alkalommal, mely július 11-én volt, a polgármester úrral átadtuk az új citerákat, amit az önkormányzat vásárolt a zenekarnak, majd a Más – mozaik szociokulturális egyesület képviselőjével folyt beszélgetés a közösségi aktivitásról, hogy lehetne több embert mozgósítani a különböző rendezvényekre.

A találkozó után természetesen folyamatosan tartottuk a kapcsolatot

a citerásokkal és a település vezetőségével. Egy ilyen találkozó alkalmával szóba került, hogy más fontos értékei is vannak a településnek a citerazenekaron kívül, de még nem történt meg az értékek feltárása.

Mint kiderült, értéktár bizottság sem működik a településen.

Mivel a citerazenekar megalakulásával és a folyamatos kapcsolattartással létrejött az aktív mag, láttuk a lehetőségét, hogy feltérképezzük Gáborján értékeit a segítségükkel.

Összeállítottuk a kérdőívet, a zenekar tagjai felosztották maguk között a település utcáit és személyesen keresték meg a családokat, s gyűjtötték össze tőlük a kitöltött papírokat. A kérdőívek feldolgozása után kiderült, hogy egy kistelepülésnek is milyen sok értéke van.

A következő Kapunyitogató alkalommal már a helyi értékek bemutatásával kötöttük össze. A citerazenekar tagjai vállalták, hogy a kérdőívekben szereplő értékekből kiállítást rendeznek. November 30-án, a sokadik találkozásunkkor a citeramuzsika mellett már a helyi általános iskola tanulóinak néptáncát és Barta Gyuláné népdalcsokrét is hallgathatta és nézhette a nagyszámú nézőközönség. Ez alkalommal a Hagományörző Népzenei

Együttes tagjai már egységes blúzban és egyen-nyakláncban léptek fel – köszönhetően néhány helyi vállalkozónak. Ezek a felajánlások mutatják a település lakóinak összetartását, és azt, hogy mennyire tisztelik egymás munkáját, milyen szinten tekintenek alázattal egymás tehetségére.

A „Gáborján értékei” kiállításon többek között megtudhattuk, hogy a településnek van festője, hímzője, csipkeverője, kosárfonója és a környéken híres vőfélye is. Ez alkalomra ismét összegyűltek a csigacsinálók is és a nap folyamán mindenki kipróbálhatta a csigakészítést. A csigacsinálók azóta is folyamatosan összejárnak, így elmondhatjuk, hogy két közösség is újraéledt és működik a településen.

Azóta már igen sok fellépésen vannak túl. Kapunyitogató keretében felléptek Sápon, Berekböszörményben és a Bocskai kertben, de voltak már Berettyóújfaluban, Váncsodon, Szentpéterszegen is. Mint elmondták, annyi meghívást kaptak már, hogy volt olyan, amit idő hiányában sajnos vissza kellett mondaniuk. 2015-re is már több meghívásuk van.

Februárban egy jótékonyági balyus bált szerveznek, melynek bevételéből további citerákat és kellékeket szeretnének vásárolni.

Cikkemet a citerásoktól nemrég kapott levél pár mondatával zárom:

„Nagyon örülünk, hogy ismét együtt zenélünk és énekelünk. Sok helyen voltunk az elmúlt fél évben. Sokan megismertek bennünket és továbbra is azon leszünk, hogy minél többen megismerjék ezt a szép hangszert!”

Nemzeti
Művelődési
Intézet

KAPUNYITOGATÓ

Gáborján Faluház

2014. november 30. 14.00 órától
 14.00 óra: Megnyitó
 14.20 óra: Tóth József lelkipásztor adventi köszöntője
 14.40 óra: Betlehemes játék

**15.00 óra: Bethlen Gábor Általános Iskola–
 „Játékfűzés és „Karikázó”(néptánc)
 Kisebbségiek műsora (néptánc)
 Gáborjáni Hagyományőrző Népzenei Együttes(citera)**

**16.00 óra: Életmód délután
 az Unicornis Humánszolgálati Alapítvány előadásában**

**18.00 óra: „Magyar Kalendár”
 a Szeredás Népzenei Együttes előadása**

Szervező: Nemzeti Művelődési Intézet
 Lebonyolító: Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú–Bihar Megyei Irodája
 Gáborján Község Önkormányzata

1011 Budapest, Corvinák 8. Terület • Tel: +36 1 225 8000 • Postacím: 1011 Budapest, Pf. 25. • Fax: +36 1 225 8000 • www.nmi.hu

A kiadványt megrendezte a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

SZABÓ LÁSZLÓ megyei módszertani referens. Közművelődési pályája 1986-ban indult Vásárosnaményban a Városi Művelődési Központban, majd 1987-től hat évig volt a Beregsurányi Művelődési Ház vezetője. Pár év tanítás után a Debreceni Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet módszertani előadója lett. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú – Bihar Megyei Irodájának módszertani referense.